

III. — Et dederunt sortes eis, et cecidit sors super Mathiam, et annumeratus est cum undecim Apostolis. (*Act. I. 26.*)

Non hoc exemplo indifferenter sortibus est credendum, cum privilegia singulorum, (*ut Hier. ait,*) communem legem facere non possint. Quod si qui necessitate compulsi, Deum putant sortibus exemplo Apostolorum esse consulendum, videant hoc ipsos Apostolos, non nisi collecto fratrum cœtu, et precibus ad Deum fuis egisse. (*Beda.*)

Et annumeratus est, quasi dicat: Omnes sortem divinam, ac per eam electionem Mathiæ consona voce laudarunt, et comprobant. (*Menochius.*)

MEDITATIO CCCLIX.

Spiritus sanctus effunditur super Apostolos et loquuntur variis linguis.

I. — Et cum complerentur dies Pentecostes, erant omnes pariter in eodem loco:

Et factus est repente de cœlo sonus, tamquam advenientis spiritus vehementis, et replevit totam domum ubi erant sedentes. (*Act. II. 1, 2.*)

Spiritus sanctus mitti debuit in Pentecoste, ut scilicet celebrior esset, atque uni-

versalior utriusque mysterii memoria et fructus. (*Chrysostomus, hoc loco.*)

Erant omnes, Christiani, numero 120, ut dixit superius. (*Cap. I. v 15.*)

Tamquam adjecit, ne quis Spiritum sanctum corporeum putaret. Nequaquam tamen imaginaria res fuit, sed verus sonus et verus ventus, ut recte docet Augustinus (*II. de Trinit. Cap. 5. et epist. 102*): illud interim monens hujusmodi vera corpora, non tamen esse in unionem hypostaticam a Spiritu sancto assumpta, quod Tertullianus de columba falso senserat. Adhibita sunt autem hæc sensibilia signa, ut nihil minus haberet lex nova ab illa veteri lata in Sinai. Unde, Chrysost. “Et quidem, inquit, si post hæc signa, malevoli, ac maledici musto plenos dixerunt, quos Spiritus sanctus repleverat, quid fuissent dicturi si prorsus absque signo Spiritum accepissent, et prædicassent.” (*Haræus ibid.*)

II. — Et apparuerunt illis dispartitæ linguæ tamquam ignis, seditque supra singulos eorum. (*Act. II. 3.*)

Et visæ sunt illis linguæ divisæ, quasi ignis, qui et insedit in quemque illorum. (*Cypri. 3. Testim. c. 101.*)

III. — Et repleti sunt omnes Spiritu sancto, et cœperunt loqui variis linguis,

prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis.
(*Act. II. 4.*)

Spiritus sanctus in specie linguarum ignearum apparuit, ut dubium non esset per ipsius inspirationem, utilem affectum, et rationabilem sermonem animis fidelium ministrari: sic ut signum linguarum non tantum significarit, quid tunc ageretur, sed etiam futuris hucusque temporibus in Ecclesia agendum esset. (*Auctor Epist. ad Demetriadem.*)

Et cœperunt loqui variis linguis. Intelligendum hoc, sic, ut Apostoli habuerint peritiam singularum linguarum: quomodo Paulus dicit: (*I. Corinth. 14.*) "Omnia vestrum lingua loquor;" et ita quidem ut possit interpretari.

Leo quoque, (*Serm. I. de natali Petri et Pauli,*) dicit Apostolos accepisse locutionem omnium linguarum.

Dicit quidem Cyprian. (*Serm. de Pentecoste,*) quod una lingua Hebræa, operante Spiritu sancto, omnem intellectum erudiebat. Sed nihil obstat, quod aliquando loquentes lingua hebræa, ab aliis nationibus intelligerentur. (*Haræus, ibid.*)

MEDITATIO CCCLX.

Admirantur Judæi quod Apostoli loquantur omnium gentium linguis.

1. — Erant autem in Jerusalem habitantes Judæi, viri religiosi ex omni natione quæ sub cœlo est.

Facta autem hac voce, convenit multitudo, et mente confusa est, quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes. (*Act. II. 2, 6.*)

Judæorum permulti, per varias captivitates, clades, bella, ad varias orbis nationes venerant, eorumque posteri nonnulli in regionibus alienigenarum successive nati, tandem religionis causa, iterum sedes suas Jerosolymam transtulerant. (*Augustinus de Catechiz. Rudibus c. 23.*)

Vel erant degentes ad tempus, vel occasione festi Pentecostes, juxta legem, (*Exodi XXIII. 17.*), vel studiorum, pietatis, aut aliqua alia hujusmodi causa adducti.

Facta autem hac voce, tum soni vehementis, tum locutionis Apostolorum variis linguis.

Convenit multitudo, aut ad cœnaculum, aut circa illud, aut in templum, aliumve locum quo Spiritu sancto pleni Apostoli concionaturi, variisque linguis loquentes exierant.

Et mente confusa est, admiratione et stupore tantæ rei. (*Menochius.*)

II. — Stupebant autem omnes, et mirabantur, dicentes : Nonne ecce omnes isti, qui loquuntur, Galilæi sunt.

Et quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus?

Parthi, et Medi, et Elamitæ, et qui habitant Mesopotamiam, Judæam et Capadociam, Pontum, et Asiam.

Phrygiam, et Pamphyliam, Ægyptum et partes Libyæ, quæ est circa Cyrenen, et advenæ romani.

Judæi quoque et Proselyti, Cretes et Arabes : audivimus eos loquentes nostris linguis magnalia Dei. (*Act. II. 7, 8, 9, 10, 11.*)

Possit videri ex verbis præcedentibus : quoniam audiebat unusquisque lingua sua illos loquentes, quod ex uno idiomate, quo utebantur Apostoli, singuli audissent velut sua idiomata, prout supra ex Cypriano diximus; sed declarant se paulo post, cum dicunt hic : quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus : vel, audivimus eos loquentes nostris linguis : significantes Apostolos non uno sermone audito varie, sed variis sermonibus usos esse.

Ceterum quod adjiciunt, magnalia Dei, intelligunt ea quæ ordinariam superant fa-

cultatem, et nonnisi a Deo procedere possunt. (*Haræus, ibid.*)

III. — Stupebant autem omnes et mirabantur ad invicem dicentes : Quidnam vult hoc esse?

Alii autem irridentes dicebant : Quia musto pleni sunt isti. (*Act. II. 12, 13.*)

Stupebant, extra se rapiebantur, quasi in extasim. *Mirabantur*, hæsitabant, dubitabant, ambigebant, interrogabant. *Quidnam vult hoc esse?* Quonam tandem nova hæc res evadat? (*Menochius.*)

Cum vulgo dici soleat "Fœcundi calices, quem non fecere disertum?" Cum Apostolos cognoverunt tam facundos, et nonobstante paupertate ac ignobilitate, confidentes, non veriti sunt (quidam Scribæ fortasse et pharisæi) utriusque causam vino adscribere et ebrietati.

Sed inepte ut docet Petrus subjectis verbis. (*Haræus.*)

MEDITATIO CCCLXI.

Petrus probat ex Joele factum quod mirabantur Judæi.

I. — Stans autem Petrus cum undecim levavit vocem suam, et locutus est

eis : Viri Judæi, et qui habitatis Jerusalem universi, hoc vobis notum sit, et auribus percipite verba mea.

Non enim, sicut vos aestimatis, hi ebrii sunt, cum sit hora diei tertia :

Sed hoc est, quod dictum est per prophetam Joel.

Et erit in novissimis diebus (dicit Dominus) effundam de Spiritu meo super omnem carnem, et prophetabunt filii vestri, et filiae vestrae, et juvenes vestri visionem videbunt, et seniores vestri somnia somniabunt. (*Act. II. 14, 15, 16, 17.*)

Sed cur Petrus præ reliquis? An quia majoris gratiæ in loquendo? Non arbitrator. Neque enim Petrum a præcellentia eloquentiæ apud quemquam veterum commendatum legi. Ipse ergo præ reliquis et nomine reliquorum, quia caput collegii apostolici adstantis. Audiamus autem quid dicat. *Non enim ebrii sunt, cum sit hora diei tertia* (nobis nona antemeridiana). Sed quid? An sequitur? Respondet Baronius sequi eo modo : quia ex Josepho declarat Judæos festis diebus, qualis erat imprimis dies Pentecostes, non ante horam sextam (quæ nobis est duodecima) vesci solere. Satis validum ergo erat argumentum, maxime in Apostolis, quos constabat non esse improbos.

Non quod in die Pentecostes tota hæc

prophetia (*Joel II.*) completa sit, sed quod initium saltem ejus nunc in effectum sit deductum.

Effundam de Spiritu meo super omnem carnem. Non esse istud universaliter distribuendum pro singulis omnino generum, sed tantum pro generibus singulorum aperit Propheta, cum subdit : *et prophetabunt filii vestri et filiae*, ubi designatur uterque sexus : *et juvenes vestri*, etc., ubi designatur omnis ætas. (*Hareus, ibid.*)

II. — Et quidem super servos meos, et super ancillas meas in diebus illis effundam de Spiritu meo, et prophetabunt.

Et dabo prodigia in cælo sursum et signa in terra deorsum, sanguinem, et ignem, et vaporem fumi. (*Act. II. 18, 19.*)

Verbis istis, *super servos meos et ancillas* designatur, infirma mundi potissimum elegerit Deum. Hæc ergo nunc in Apostolis impleri cœpta sunt, ac deinde continuata in Ecclesia.

Videri posset quod hic in verbis quæ sequuntur : *Et dabo prodigia*, sit sermo de prodigiis editis in passione Christi, præsertim quia Joelem de illis exponit quoque Hieronymus. Sed tamen parum ut apparet convenienter : quia apud Joelem sermo est de signis adventum Spiritus sancti secuturis : passio autem Domini præcessit. Itaque cum

Apostoli non legantur fecisse prodigia in cœlo, nec obscurasse solem, aut vertisse lunam in sanguinem, melius cum aliis doctoribus, hæc intelligemus de signis quæ præcedent diem iudicii. (*Haræus, ibid.*)

III. — Sol convertetur in tenebras et luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini magnus et manifestus.

Et erit : omnis, quicumque invocaverit nomen Domini salvus erit. (*Act. II. 20, 21.*)

Veluti si dicat Petrus : Ne miremini, aut videatis hæc prodigia in Pentecoste, quia majora videbitis dari a Christo suo tempore juxta prophetiam Joelis in fine mundi, in vindictam infidelium; scilicet solis obscuracionem, lunam sanguineam, et alia ab eo commemorata. Aut ergo jam credite, aut certe tunc vindictam expectabitis. (*Haræus.*)

MEDITATIO CCCLXII.

Prima Concio Petri de Passione et Resurrectione Christi.

I. — Viri Israëlitæ, audite verba hæc : Jesum Nazarenum, virum approbatum a Deo in vobis, virtutibus et prodigiis, et

signis, quæ fecit Deus per illum in medio vestri, sicut et vos scitis :

Hunc definito consilio, et præscientia Dei traditum, per manus iniquorum affigentes interemistis. (*Act. II. 22, 23.*)

Observa, *Nazarenum* vocat, ut profiteretur se de eodem velle verba facere qui illo nomine, in populo erat notus et in crucis quoque titulo sic cognominatur : ceterum *virum* dicit, prudenter admodum humanam naturam salvatoris primum Judæis inferens, ut eos " Jam Christum ex semine David venisse, ex signis miraculisque persuasos, paulatim ad credendum ipsius divinitatem erudiret." (*inquit Athanas, epist. de sententia Dionysii Alexandrini.*)

Traditum inquit, non tantum permissum. Nam Christus volentibus se comprehendere obviam procedens, tradidit in mortem animam suam. (*Haræus.*)

Per manus iniquorum affigentes interemistis. Non dicant Judæi : Non occidimus Christum. Occidistis enim, o Judæi, cum clamastis : Crucifige, crucifige. (*August. in Psalm. 63.*)

II. — Quem Deus suscitavit, solutus doloribus inferni, juxta quod impossibile erat teneri illum ab eo.

David enim dicit in eum : Providebam Dominum in conspectu meo semper :

quoniam a dextris est mihi ne commovear.

Propter hoc lætatum est cor meum, et exsultavit lingua mea, insuper et caro mea requiescet in spe :

Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem.

Notas mihi fecisti vias vitæ. (*Act. II. 24, 25, 26, 27, 28.*)

Quorum verborum auctoritate, dicit Augustinus (*Epist. 57.*) apostolicam doctrinam prædicasse, quod anima Christi fuerit in inferno : et (*Epist. 99.*) quod verba illa : *non derelinques animam meam in inferno*, et per prophetam et per apostolicum intellectum exposita, aperte declarant Christum, secundum animam, fuisse apud inferos. Neque hinc sequitur Christum apud inferos passum esse aliquos dolores, in cruce enim dixerat : Consummatum est. Et Augustinus (*Epistola 99.*) tribuens Christo quod de doloribus inferni hic dicitur, ait, illos circa Christum fuisse solutos, quin irritos, seu irritatos, eo quod non potuerint Christum affligere vel afficere. (*Haræus.*)

III. — Viri fratres, liceat audenter dicere ad vos de patriarcha David quoniam defunctus est, et sepultus : et sepulcrum

ejus est apud nos usque in hodiernum diem. (*Act. II. 29.*)

Propheta igitur cum esset, et sciret quia jurejurando jurasset illi Deus, de fructu lumbi ejus sedere super sedem ejus :

Providens locutus est de resurrectione Christi; quia neque derelictus est in inferno, neque caro ejus vidit corruptionem. (*Act. II. 30, 31.*)

Quasi dicat : Non de se loquebatur David, sed de Christo Messia, de quo sequentia dixit. (*Haræus, ibid.*)

IV. — Hunc Jesum resuscitavit Deus cujus omnes nos testes sumus. (*Act. II. 32.*)

Certissime sciat ergo omnis domus Israel, quia et Dominum eum, et Christum fecit Deus, hunc Jesum, quem vos crucifixistis. (*Act. II. 36.*)

His autem auditis, compuncti sunt corde. (*Act. II. 37.*)

Cur *certissime?* quia ex auctoritate apud Judæos receptæ Scripturæ irrefragabilis, insuper rationibus necessariis enucleatæ et deductæ, quia et Dominum eum, et Christum fecit Deus, hunc Jesum, quem vos crucifixistis, de Christi humanitate se agere ostendens. De hoc ita Cyrillus, (*lib. IX. Thesauri*

cap. 3.) "Fecit, inquit, Dominum eum et Christum; quia tempore humilitatis, quo erat quidem, sed non ostendebat se, expleto, in Domini et Christi gloriam ipsum assumpsit, eumque Dominum et Christum esse manifestavit.

Quem vos crucifixistis: videtur hic repeti ad peccati in Christum admissi exaggerationem, et inducendam plenam illius peccati cognitionem et poenitentiam. Nam cum Petrus initio dixisset: "Hunc per manus iniquorum interemistis," non plus declararat, quam ipsos interemisse virum a Deo probatum. Nunc autem, declarato illum ipsum hominem esse Deum, iterum repetens, *quem vos crucifixistis*, acriter pungit ut poeniteant. (*Haræus.*)

MEDITATIO CCCLXIII.

Alia ejusdem Petri Concio de
Passione Domini et Resurrectione.

I. — Viri Israelitæ quid miramini in hoc, aut nos quid intuemini, quasi nostra virtute aut potestate fecerimus hunc ambulare?

Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob, Deus patrum nostrorum glorificavit Filium suum Jesum, quem vos quidem

tradidistis, et negastis ante faciem Pilati, judicante illo dimitti. (*Act. III. 12, 13.*)

II. — Vos autem sanctum, et justum negastis, et petistis virum homicidam donari vobis.

Auctorem vero vitæ interfecistis, quem Deus suscitavit a mortuis, cujus nos testes sumus. (*Act. III. 14, 15.*)

NOTA. Quæ continentur in primo Puncto et in secundo, similia prorsus sunt Meditationi præcedenti: Quæ itaque ibi vide meditata.

III. — Et nunc fratres scio quia per ignorantiam fecistis, sicut et principes vestri.

Deus autem, quæ prænuntiavit per os omnium prophetarum, pati Christum suum, sic implevit. (*Act. III. 17, 18.*)

Compellatione benevola nititur sibi conciliare auditores, quos per correptionis acrimoniam videri poterat a se alienasse. Sed quomodo dicit, *scio quia per ignorantiam fecistis?* An quia poterant ignorare Christum esse justum? qui publice proclamarat: "Quis ex vobis arguet me de peccato? Nequaquam. An ergo quia ignorabant eum esse Deum? Posset id dici, nisi Petrus dicens, *sicut et principes vestri*, aperiret se loqui de ignorantia quæ principibus et populo fuit communis. Jam vero principes non ignorabant Christum esse Deum. Quomodo

ergo per ignorantiam? Observa in verbis subjectis. *Deus autem, quæ prænuñtiavit, pati Christum suum, sic implevit.* Quasi dicat : Hoc scilicet consilium Dei, vos et principes vestri, ignorastis. Itaque loquitur hic Petrus, prout Joseph ad fratres suos, (*Genes. 45.*) dum dicit : “ Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum, qui fecit me quasi patrem Pharaonis, ac principem in omni terra Ægypti. ”

De hac sapientia Dei loquitur Paulus (*I. Corint. 2.*), ita dicens : “ Loquimur sapientiam Dei in mysterio, quam prædestinavit ante sæcula in gloriam nostram, quam (scilicet sapientiam Dei) nemo prudentium hujus sæculi cognovit. Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent. ” Sive enim per principes sæculi intellexeris demones, sive Judæorum rectores, si scivissent sapientiam Dei qua illam Christi abjectionem ordinasset ad gloriam ipsius, et nostram, vel ex invidia non voluissent eum crucifigere. (*Haræus.*)

MEDITATIO CCCLXIV.

In solo Jesu Christo salus omnium consistit.

I. — Hic est lapis, qui reprobatus est a vobis ædificantibus, qui factus est in caput anguli :

Et non est in alio aliquo salus. (*Act. IV. 11, 12.*)

Quasi dicat : *Hic est lapis* de quo prædictum est (*Psal. 117.*) ipse Christus, tamquam seductor ac malefactor, *reprobatus est a vobis ædificantibus; a vobis*, scilicet domum Israël pro officio quidem, sed mala calce, ac perperam ædificantibus, *qui factus est in caput anguli.* Angulus, inquit August. (*Serm. 18. de verbis Domini.*) duos parietes copulat de diverso venientes. Quo alludens (*Paulus ad Ephes. 2.*) exponit duos populos in unam Christi fidem convenisse, Judæos et Gentiles. (*Haræus.*)

II. — Nec enim aliud nomen est sub coelo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri. (*Act. IV. 12.*)

In uno autem nomine baptizari nos oportet, hoc est in nomine Patris, et Filii et Spiritus sancti. Noli mirari quia dixi unum nomen, ubi est una substantia, una divinitas, una majestas. Hoc est nomen de quo dictum est, in quo oportet omnes salvos fieri. In hoc nomine omnes salvati estis, redditi estis ad gratiam vitæ. (*Ambrosius de sacr. lib. lib. 11. c. 7.*)

III. — Deus patrum nostrorum suscitavit Jesum, quem vos interemistis, suspendentes in ligno.

Hunc principem, et salvatorem Deus exaltavit dextera sua ad dandam poenitentiam Israeli, et remissionem peccatorum. (*Act. V. 30, 31.*)

Exaltavit, id est, gloriosum reddidit, et reddit per miracula et prædicationem nostram, dando ei nominis claritatem, et subjiendo ei multos quos passim ad Ecclesiam adducit.

Ad dandam poenitentiam, ut per Christum et ejus merita adduceret Israelitas ad poenitentiam et salutem. (*Menochius.*)

MEDITATIO CCCLXV.

De fide ac spe nostræ resurrectionis.

I. — Penetrabo omnes inferiores partes terræ, et inspiciam omnes dormientes, et illuminabo omnes sperantes in Domino. (*Ecdi. XXIV. 45.*)

Hæc est resurrectio, sicut verbi ipsius sono exprimitur: ut quod cecidit, hoc resurgat: quod mortuum fuerit reviviscat. Et hæc est series et causa justitiæ, ut: quoniam corporis animique communis est actus, quæ animus cogitavit, corpus efficit: utrumque in judicium veniat, utrumque aut poenæ dedatur, aut gloriæ reservetur. Si terra renovatur et cælum, (*Isai. LXVI.*) cur du-

bitemus hominem posse renovari, propter quem terra facta et cælum est? si prævaricator servatur ad poenam, cur justus non perpetuatur ad gloriam? Si vermis non moritur peccatorum, quemadmodum interibit caro justorum? (*Ambrosius, de fide Resurrectionis.*)

II. — Ecce ego aperiam tumulos vestros, et educam vos de sepulcris vestris, populus meus, et inducam vos in terram Israel. (*Ecdi. XXXVII. 12.*)

Hanc quoque prædicationem scio qualiter concutiant in allegoriæ argumentationem: quia dicendo ossa ista omnis domus Israel est, in imaginem ea fecit Israeli, sed a propria conditione transtulerit: atque ita figuratam esse non veram resurrectionis prædictionem. Statum enim Judæorum deformari, quodammodo mortuum, exaridum et dispersum in campo orbis. Itaque et imaginem resurrectionis in illum allegorizari: quia recolligi habeat, et recompingi os ad os, id est tribus ad tribum, et populus ad populum, recorporari carnis facultate, nervis regni: atque ita de sepulcris, id est, de habitaculis captivitatis tristissimis atque terribissimis educi, et refrigerii nomine respirari et vivere exinde in terra sua Judæa.

Et quid post hæc? morientur sine dubio. Et quid post mortem? nulla opinor resus-

citatio, si non hæc erit ipsa, quæ Ezechieli revelatur. (*Tertul. de resurrectione carnis.*)

III. — Nolumus vos ignorare, fratres, de dormientibus, ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent.

Si enim credimus quod Jesus mortuus est et resurrexit : ita et Deus eos qui dormierunt per Jesum adducet cum eo. (*I. ad Thessal. IV. 12, 13.*)

Ne illa quidem impatientiæ species excusetur in amissione nostrorum, ubi aliqua doloris patrocinator adsertio. Et merito; credentes enim resurrectionem Christi, in nostram quoque credimus, propter quod ille et resurrexit. (*Tertullianus, de Patientia.*)

Dignum enim esse judicavit Dominus, ut germani corporis animæque substantia cum Christo simul regnent in cælis, qui Christo servierunt in terris. (*Eusebius Emisenus. Homil. 9. de Pascha.*)

IV. — Hæc est voluntas ejus qui misit me Patris : ut omne quod dedit mihi non perdam ex eo, sed resuscitem illud in novissimo die.

Hæc est autem voluntas Patris mei qui misit me : ut omnis qui videt Filium, et credit in eum, habeat vitam æternam, et

ego resuscitabo eum in novissimo die. (*Joan. VI. 39, 40.*)

Ipsæ illi datus est qui servat humilitatem. “ Non est voluntas in conspectu Patris ut pereat unus de pusillis ” : (*Matth. XVIII.*) De tumentibus potest perire, de pusillis nihil perit : quia nisi fueritis “ sicut pusillus iste, non intrabitis in regnum cælorum. ” (*Augustinus.*)

Per hoc autem quod dicit, *non perdam ex eo*, non ostendit se indigere eorum cura : sed hoc dicit propter eorum salutem. Postquam autem dixerat, *non perdam ex eo* et *non ejiciam foras*, subjungit : *sed resuscitabo eum in novissimo die*, quia in resurrectione communi mali ejicientur, secundum illud : (*Matth. XXII.*) “ Tollite eum, et ejicite eum in tenebras exteriores. ” Ipsi etiam perdentur secundum illud : (*Matth. X.*) “ Qui potest animam et corpus perdere in gehennam. ” Ideo autem multoties resurrectionem inducit, ut non ex solis rebus præsentibus judicent Dei providentiam, sed aliam expectent vitam. (*Chrysostomus.*)

Considerationes pro sex illis horis, quæ singulis quadrienniis, annum efficiunt Bissextilem.

AD PRIMAM HORAM.

Quatuor væ a Christo Domino intentata.

I. — Væ vobis divitibus, quia habetis consolationem vestram. (*Luc. VI. 24.*)

Hæc dictio *Væ*, semper in Scripturis dicitur his qui non possunt evadere a futuro supplicio. (*Cyrillus.*)

Licet autem in pecuniariis copiis multa sint lenocinia delictorum, pleraque tamen sunt incentiva virtutum : quamquam virtus subsidia non requirat, et commendatior sit collatio pauperis, quam divitis liberalitas; tamen non eos qui habent divitias, sed eos qui uti his nesciunt, sententiæ cœlestis auctoritate condemnat. (*Ambrosius.*)

II. — Væ vobis qui saturati estis : quia esurietis. (*Luc. VI. 25.*)

Dives ille purpuratus saturabatur, epulans quotidie splendide : sed dirum *Væ* sustinebat esuriens, quando de Lazari, quem despexerat, digito guttam aquæ quærebat. (*Beda.*)

III. — Væ vobis qui ridetis nunc : quia lugebitis et flebitis. (*Luc. VI. 25.*)

Cum Dominus ridentes nunc arguat, palam est quod nunquam erit fideli tempus risus; et præcipue in tanta multitudine eorum qui in peccato moriuntur, pro quibus oportet lugere. Superfluum autem risus est immoderantiæ signum, et effrenis animæ motus; sed usque ad vultus jucunditatem exprimere passionem animæ non dedecet. (*Basilius.*)

IV. — Væ, cum benedixerint vobis homines : secundum hæc enim faciebant pseudoprophetae patres eorum. (*Luc. VI. 26.*)

Quia ipsa peccati nutrix adulatio : sicut oleum flammis, sic in culpa ardentibus solita est ministrare fomentum. (*Beda.*)

Non autem contrarium est quod hic dicitur, ei quod alibi Dominus dicit : (*Matth. V.*) "Luceat lux vestra coram hominibus : " ut scilicet manifestemus bene agere ad gloriam Dei, non ad propriam. (*Chrysostomus.*)

AD SECUNDAM HORAM.

De peccatis remittendis et non remittendis.

I. — Omne peccatum et blasphemia remittetur. (*Matth. XII. 31. — Marc. III. 28.*)

Sciendum est tamen quod non passim quibuscumque dimittitur; sed illis qui pro suis reatibus dignam pœnitentiam egerint. Destruitur autem his verbis, error Novati qui dicebat, quod fideles post lapsum per pœnitentiam non possunt surgere, neque peccatorum suorum veniam promereri : maxime illi qui in persecutione positi negabant. (*Remigius.*)

II. — Quicumque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei. (*Matth. XII. 32. — Luc. XII. 10.*)

Ideo post universalem commemorationem omnis blasphemiae, eminentius voluit exprimere blasphemiam quae dicitur contra Filium hominis; quoniam Evangelio secundum Joannem valde grave ostendit hoc esse peccatum, ubi (*Cap. XVI.*) ait de Spiritu sancto : “ Ille arguet mundum de peccato, de justitia, et de judicio : de peccato quidem, quia non crediderunt in me.” (*Augustinus.*)

III. — Qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc saeculo, neque in futuro. (*Matth. XII. 32. — Luc. XII. 10.*) Sed reus erit aeterni delicti. (*Marc. III. 29.*)

Ita locus iste est intelligendus : qui verbum dixerit contra Filium hominis, scandalizatus carne mea, et me hominem tantum

arbitrans : talis opinio atque blasphemia, quamquam culpa non careat erroris, tamen habet veniam propter corporis vilitatem. Qui autem manifeste intelligens opera Dei, cum Dei virtutem negare non possit, eadem calumniatur stimulatus invidia : et Christum Dei verbum, et opera Spiritus sancti dicit esse Beelzebub, isti non remittetur neque in hoc saeculo neque in futuro. (*Hieronymus.*)

Vel ipsa impenitentia est blasphemia Spiritus sancti, quae non remittetur. Contra enim Spiritum sanctum quo peccata dimittuntur verbum dicit, sive cogitatione, sive lingua, qui sibi cor impenitens thesaurizat. (*Augustinus.*)

IV. — Aut facite arborem bonam, et fructum ejus bonum : aut facite arborem malam, et fructum ejus malum : ex fructu siquidem arbor agnoscitur. (*Matth. XII. 33.*)

Constringit (Dominus Judaeos) syllogismo quem Graeci vocant Aphyeton, nos inevitabilem possumus appellare : quia interrogatos hinc inde concludit, et utroque cornu premit. Si, inquit, diabolus malus est, bona opera facere non potest : si autem bona sunt quae facta cernitis, sequitur ut non sit diabolus qui illa facit : neque enim fieri potest ut ex malo bonum, aut ex bono oriatur malum. (*Hieronymus.*)

AD TERTIAM HORAM.

De multitudine reproborum et
paucitate salvandorum.

I.— Intrate per angustam portam : quia
lata porta et spatiosa via est, quæ ducit
ad perditionem. (*Matth. VII. 13.*)

Porta perditionis est diabolus per quem
introitur in gehennam. Lata autem porta
dicitur esse diabolus; non magnitudine po-
testatis extensus, sed effrenatæ superbæ
licentia dilatatus. Via autem perditionis est
iniquitas. Dicitur autem spatiosa, quia non
est intra regulam disciplinæ inclusa; et
ambulantes in ea, quicquid eos delectaverit,
hoc sequuntur. (*Chrysostomus*)

II. — Et multi sunt qui intrant per
eam. (*Matth. VII. 13*)

Confirmavit Dominus quod audivit : “ Qui-
dam ei dixerat : Domine si pauci sunt qui
salvantur? ” (*Luc. XIII. 23.*) scilicet, quod
pauci sunt qui salvantur? (*Augustinus.*)

III. — Quam angusta porta, et arcta
via est, quæ ducit ad vitam. (*Matth.*
VII. 14.)

Porta vitæ est Christus, per quem intro-
itur in regna cœlestia. Porta angusta dicitur

Christus, non parvitate potestatis exiguus,
sed humilitatis ratione collectus : quia quem
totus non capit mundus, seipsum intra angu-
stias uteri virginalis inclusit. Via autem vitæ
dicitur esse omnis justitia, et propter con-
trarias causas esse arcta. Considerandum
autem quia nisi quis ambulaverit per viam,
non potest pervenire ad portam : qui enim
non ambulat per viam justitiæ; impossibile
est ut vere Christum cognoscant. (*Chryso-
stomus.*)

IV. — Et pauci sunt qui inveniunt eam.
(*Matth. VII. 14.*)

Quamvis autem caritas sit lata, tamen
per angusta et ardua homines ducit a terra.
Satis angustum est omnia prætermittere,
unum solum diligere; prospera non ambire,
adversa non timere. (*Gregorius.*)

Epimetron.

Dixit Jesus : Contendite intrare per
angustam portam : quia multi, dico vo-
bis, quærent intrare et non poterunt.
(*Luc. XIII. 24.*)

Contendite : quia nisi mentis contentio
ferveat, unda mundi non vincitur, per quam
anima semper ad ima revocatur. (*Grego-
rius.*)

Significanter igitur de utraque via locutus,
dixit; quod per latam multi ambulant, an-

gustam pauci inveniunt; latam enim non quærimus, nec inventione opus est, quia sponte se offert, et errantium via est: angustam vero nec omnes inveniunt, nec qui invenerint statim ingrediuntur per eam; si quidem multi, inventa veritatis via, capti voluptatibus sæculi, de medio itinere revertuntur. (*Hieronymus.*)

AD QUARTAM HORAM.

De Domino et servo, discipulo
et magistro.

I. — Non est discipulus super magistrum. (*Matth. X. 24. — Luc. VI. 40.*)

Nec servus super dominum suum. (*Matth. X. 24.*)

Dominus enim lumen æternum, dux credentium, et immortalitatis parens, discipulis suis futurarum passionum solatium ante præmisit; ut gloriæ loco amplectamur, si Domino nostro vel passionibus adæquemur. (*Hilarius.*)

II. — Sufficit discipulo, ut sit sicut magister ejus. (*Matth. X. 25.*) Perfectus omnis erit, si sit sicut magister ejus. (*Luc. VI. 40.*)

Si magister Christus, qui quasi Deus potuit suas ulcisci injurias, maluit persecu-

tores patiendo reddere mitiores; eandem necesse est quod discipuli, qui puri homines sunt, regulam perfectionis sequantur. (*Beda.*)

III. — Et servo sufficit ut sit sicut dominus ejus. (*Matth. X. 25.*)

Si patrem familias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domesticos ejus.

Ne ergo timueritis eos. (*Matth. X. 25, 26.*)

Quasi dicat: Vos ergo temporales honores et humanam gloriam non quæritis, dum me videtis per irrisiones et opprobria genus humanum redimere. (*Remigius.*)

Non solum autem dixit: Si domus domini conviciati sunt: sed ipsam speciem convicii, quoniam Beelzebub eum vocaverunt. (*Chrysostomus.*)

Post præmissam consolationem, aliam non minorem subjungit dicens: *Ne ergo timueritis eos*, scilicet persecutores. (*Remigius.*)

AD QUINTAM HORAM.

De operto et aperto.

I. — Nihil est opertum, quod non revelabitur; et occultum quod non sciatur. (*Matth. X. 26. — Luc. XII. 2.*)

Non est aliquid absconditum quod non manifestetur: nec factum est occultum.

(*Marc. IV. 22.*) Quod non cognoscatur et in palam veniat. (*Luc. VIII. 17.*)

Quomodo ergo in præsentī sæculo multorum vitia nesciuntur? Sed de futuro tempore scribitur: "quando judicabit Deus occulta hominum, et manifestabit consilia cordium." (*I. Corinth. IV.*) Et est sensus: Nolite timere persecutorum sævitiam, et blasphemantium rabiem: quia veniet dies iudicii, in quo et vestra virtus, et illorum nequitia demonstrabitur. (*Hieronymus.*)

II. — Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: et quod in aure auditis, prædicare super tecta. (*Matth. X. 27.*)

Deinde quia eos ab omni timore liberaverat, et altiores opprobriis fecerat; nunc opportuno tempore, eis loquitur de libera propalatione, quæ est in prædicatione. (*Chrysostomus.*)

III. — Multis autem turbis circumstantibus, ita ut se invicem conculcarent, cœpit dicere ad discipulos suos: Attendite a fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis. (*Luc. XII. 1.*)

Quoniam quæ in tenebris dixistis, in lumine dicentur. (*Luc. XII. 3.*)

Vult hypocrita malus quidem esse, bonus autem videri: frustrabitur sua spe, dum,

Deo justo iudice faciente, malitia ipsius toti mundo innotescet, magno ipsius probo; quemadmodum evidenter accidit Pharisæis. Quare recte scribit in hunc locum V. Beda: "Est ergo sensus: Attendite ne æmulemini simulatores: quia veniet profecto tempus, in quo et vestra virtus omnibus, et eorum reveletur hypocrisis." (*Natalis Alexander, ibid.*)

IV. — Et quod in aurem locuti estis in cubiculis, prædicabitur in tectis. (*Luc. XII. 3.*)

Observandæ antitheses, tenebrarum et luminis, locutionis in aurem et prædicationis, denique cubiculorum et tectorum; prædicare enim est rem palam omnibus aperire atque annuntiare. Ergo prædicabitur in tectis, inquit Beda; cunctis audientibus palam dicetur.

Cavete itaque, vult dicere Salvator; ne quid dicatis, faciatisve aut cogitetis, etiam soli, quod nolitis aliquando ab omnibus sciri; quia potius vita vestra omni careat fuco. Nam et Pharisæorum simulatio suo tempore manifesta reddetur, notumque fiet omnibus quanta scelera texerint, ea quæ obijciunt hominum oculis imagine sanctitatis, præsertim vero odium injustissimum mei, missi ad ipsos universumque Israel salvandos. (*Natalis Alexander.*)

AD SEXTAM HORAM.

De spiritu immundo revertente.

I. — Cum immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida, quærens requiem, et non invenit.

Tunc dicit: Revertar in domum meam unde exivi. (*Matth. XII. 43, 44.*)

Ideo videtur Christus dixisse, ut ostenderet pejores esse Judæos, quam si nunquam Dei legem et cognitionem accepissent. Cum enim per legem, diabolus quodammodo ab eis ejectus esset, contempta Dei gratia, digni facti sunt ut septem in eos, pro uno immundo spiritu, spiritus ingrederentur.

Immundus spiritus, ita dæmon appellatur ob peccati labem, qua inquinatus est, et quia homines ad peccatorum sordes suscipiendas sollicitat.

Ambulat per loca arida. Per deserta et solitudines. Cogebantur enim dæmones ab hominum corporibus pulsati a Christo, ne hominibus nocerent, loca deserta et arida petere. Sic Angelus Raphaël, (*Tobie VIII.*) dæmonem in deserto superioris Ægypti relegasse dicitur. *Quærens requiem et non invenit*, quia nimirum nemini nocere potest; in quo dæmon suam quasi requiem et voluptatem constituit. (*Menochius.*)

II. — Et veniens invenit eam vacantem scopis mundatam, et ornatam. (*Mat. XII. 44.*)

Rediens autem ad domum suam unde exierat, *invenit eam vacantem*, a bonis actibus per negligentiam; *scopis mundatam* scilicet a vitiis pristinis per baptismum (vel pœnitentiam); *ornatam* simulatis virtutibus per hypocrisim. (*Rabanus.*)

Unde per hæc verba signat Dominus quosdam ita credituros, ut non possint ferre laborem continentiae, et ad sæculum redituri sint. (*Augustinus.*)

III. — Tunc vadit et assumit septem alios spiritus secum nequiores se, et intrantes habitant ibi. (*Matth. XII. 45.*)

Nihil aliud significat quam eos qui boni fuerunt, si quando, contempta divina gratia mali fiant, pessimos fieri solere, quasi pro uno spiritu immundo septem in illos ingrediantur. (*Menochius.*)

IV. — Et fiunt novissima hominis illius pejora prioribus. (*Matth. XII. 45.*)

Experimur hoc quotidie. Nulli pejores hæretici, quam qui, cum boni aliquando catholici fuissent, divinam aspernati gratiam, et catholicæ fidei simplicitatem, quasi cibum levissimum fastidientes, et juxta ollas car-

nium sederent, hæretici facti sunt; id est, in Ægyptum, unde per fidem exierunt, perdita fide redierunt. Nulli peiores catholici, quam qui cum aliquando religiosissimi fuissent, non bene tenuerunt, quod habebant. Ut verissime dixerit Augustinus, se non vidisse meliores quam qui in monasteriis profecerunt, neque peiores, quam qui a monasteriis defecerunt. (*Vide. Curs. Comp. ibid.*)

MEDITATIO CCCLXVI.

PRO ANNO BISSEXTILI.

De extremo iudicio.

I. — Cum venerit Filius hominis in majestate sua, et omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem majestatis suæ. Et congregabuntur ante eum omnes gentes : et separabit eos ab invicem, sicut pastor segregat oves ab hædis.

Et statuet oves quidem a dextris suis, hædos autem a sinistris. (*Matth. XXIV. 31, 32, 33.*)

Est autem hæc pars delectabilissima, quam continue in animo vertentes, cum studio audiamus, et omni compunctione : nam et ipse Christus terribilius et lucidius hunc pertractat sermonem. Idcirco non

dicit de cetero : Simile factum est regnum cælorum, sed revelare seipsum ostendit. (*Chrysostomus.*)

Notandum quod qui in majestate cernendus est, Filius hominis sit. (*Hieronymus.*)

Cum gloria huc revertetur, ut corpus ejus sit quale fuit cum transfiguratus fuit in monte. (*Origenes.*)

Descendet cum Angelis, quos advocabit de supernis locis ad faciendum iudicium. (*Augustinus.*)

Omnes enim Angeli cum ipso aderunt, testantes et ipsi quantum administraverunt, missi a Domino ad hominum salutem. (*Chrysostomus.*)

Et congregabuntur, etc. His verbis vera hominis futura demonstratur resurrectio. (*Remigius.*)

Hæc autem congregatio per ministerium angelicum fiet, quibus in (*Psal. XLIX.*) dicitur : “ Congregate illi sanctos ejus.” (*Augustinus.*)

Quamdiu ergo iniqui nec se cognoscunt nec Christum, vel justi per speculum in ænigmate vident, tamdiu non sunt segregati boni a malis : cum autem propter manifestationem Filii Dei, omnes ad intellectum venerint suum, tunc Salvator segregabit bonos a malis. Oves autem dicti sunt qui salvantur, propter mansuetudinem quam didicerunt ab eo qui dixit : (*Matth. XI.*) “ Discite a me quia mitis sum ;” et propter quod usque

ad occisionem parati fuerunt venire : imitantes Christum qui sicut ovis ad occisionem ductus est. (*Isai. LIII.*) Hædi autem dicuntur mali, qui aspera et dura saxa adscendunt, et per præcipitia eorum incedunt. (*Origenes.*)

Sancti qui dextera operati sunt, acceperunt pro mercede suorum dexterorum dexteram regis, in qua requies et gloria est : mali vero propter opera sua pessima et sinistra, ceciderunt in sinistram, idest in tristitiam tormentorum. (*Origenes.*)

II. — Tunc dicet rex his qui a dextris ejus erunt : Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi.

Esurivi enim, et dedistis mihi manducare ; sitiivi, et dedistis mihi bibere. (*Matth. XXV. 34, 35.*)

Amen dico vobis, quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. (*Matth. XXV. 40.*)

Nota quod non dixit, Accipite, sed *possidete*, sive hereditate, sicut familiaria bona, sive paterna; sicut vestra vobis antiquitus debita. (*Chrysostomus.*)

Sed dicet aliquis : Regnare nolo, sufficit mihi salvum esse : sed si est aliqua differentia inter regnantes et non regnantes, oportet tamen ut in uno regno sint omnes, ne in

hostium aut aliorum numero deputentur, et ceteris regnantibus ipsi pereant. Omnes enim Romani romanum regnum possident, quamvis non omnes in eo regnent. (*Augustinus.*)

Et notandum, quod in hoc loco sex opera misericordiæ a Domino commemorantur, quæ quicumque implere studuerit, regnum a constitutione mundi præparatum electis, percipere merebitur.

Libera quidem nobis erat intelligentia, quod in omni paupere Christus esuriens pasceretur, sitiens potaretur, et sic de aliis; sed ex hoc quod sequitur, *quamdiu fecistis uni de his fratribus meis minimis*, etc., non mihi videtur generaliter dixisse de pauperibus, sed de his qui pauperes spiritu sunt; ad quos extendens manum dixerat : (*Matth. XII.*) " Fratres mei sunt qui faciunt voluntatem Patris mei. (*Hieronymus.*)

Sed si fratres ejus sunt, quare eos minimos vocat? Propter hoc quia sunt humiles, quia pauperes, quia abjecti. Non autem per hos, monachos solum intelligit qui ab omnibus secesserunt; sed unumquemque fidelem, etiam si fuerit sæcularis, et fuerit esuriens, aut aliud hujusmodi, vult misericordiæ procuratione potiri : fratrem enim baptisma facit et mysteriorum communicatio. (*Chrysostomus.*)

III. — Tunc dicet his qui a sinistris erunt : Discedite a me maledicti in ignem

æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus.

Esurivi enim, et non dedistis mihi manducare; sitiivi, et non dedistis mihi potum. (*Matth. XXV. 41, 42.*)

Amen dico vobis : Quamdiu non fecistis uni de minoribus his, nec mihi fecistis.

Et ibunt hi in supplicium æternum : justi autem in vitam æternam. (*Matth. XXV. 45, 46.*)

Sicut justis dixerat, *Venite*, ita et injustis dicit, *Discedite*; nam propinqui sunt Verbo qui servant Dei mandatum, et vocantur ut adhuc propinquiore efficiantur : longe autem ab eo sunt, etsi videantur ei assistere, qui non faciunt mandata ipsius.

Qui autem recedunt a Jesu, decidunt in ignem æternum. (*Origenes.*)

Ignis autem ille corporeus erit, et cruciabit hujusmodi corpora cum spiritibus : dæmones autem spiritus sine corporibus. (*Augustinus.*)

Intuere autem quia non in uno tantum vel duobus; sed in omnibus misericordiam deseruerunt : non enim esurientem solum non cibaverunt, sed neque quod levius erat, infirmum visitaverunt. Et vide qualiter leviam injungit : non enim dixit : In carcere eram, et non eripuistis me, infirmus eram et

non curastis me; sed, Non visitastis, et non venistis ad me. In esuriendo etiam non pretiosam petit mensam, sed necessarium cibum. Omnia ergo sufficientia sunt ad pœnam. Primo quidem facilitas petitionis, panis enim erat : secundo miseria ejus qui petebat, pauper enim erat : tertio compassio naturæ, homo enim erat; quarto desiderium promissionis, regnum enim promisit; quinto dignitas ejus qui accipiebat, Deus enim erat qui per pauperes accipiebat; sexto superabundantia honoris, quoniam dignatus est ab hominibus accipere : septimo justitia dationis, ex suis enim a nobis accipit : sed contra universa hæc homines per avaritiam excæcantur. (*Chrysostomus.*)

Attende quoniam, cum prius dixisset, *Venite benedicti*, deinde, *Discedite maledicti*; propterea quod proprium boni Dei est primum recordari benefacta bonorum, quam malefacta malorum : hic prius nominat pœnam malorum, deinde vitam bonorum : ut primum quæ timoris sunt, evitemus mala : postea quæ honoris sunt, appetamus bona. (*Origenes.*)

